

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
ІМЕНІ КОРОЛЯ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**

НАУКОВО- ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРАВА
ІМЕНІ КОРОЛЯ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**

5, 2012

Івано-Франківськ
Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького
2012

Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. – Івано-Франківськ : Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2012. – Вип. 5. – 281 с.

Scientific informative herald of Ivano-Frankivsk university of law named after king Danylo Halytskyi. – Ivano-Frankivsk: Editorial publishing department of Ivano-Frankivsk university of law named after king Danylo Halytskyi, 2012. – № 5. – 281 p.

Засновано 2007 року

**Засновник: Івано-Франківський університет права
імені Короля Данила Галицького**

**Свідоцтво про державну реєстрацію:
Серія КВ 17191-5961-пр від 23.11.2010 р.**

Журнал «Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького» включений до переліку наукових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора й кандидата юридичних та економічних наук (постанова президії ВАК України від 26.01.2011 р. № 1-05/1).

Мови видання: українська, російська, англійська, польська.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького (протокол № 8 від 29.02.2012 р.).

За достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

При використанні наукових ідей та матеріалів цього випуску посилання на це видання є обов'язковим.

У журналі досліджуються проблемні питання сучасної української юридичної науки, здійснюється розробка проблем державотворення в Україні, наукових концепцій щодо вдосконалення законодавства, а також висвітлюються актуальні питання у галузі економічних наук, розвитку національного та світового господарства.

In the magazine to research the modern Ukrainian lawyers, conducted a scientific discussion of a state in Ukraine, development of scientific concepts to improve law and highlights current issues in the field of economics, national and world economy.

Редакційна колегія:

Луцький І. М. – доктор юридичних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України, академік Міжнародної академії наук педагогічної освіти, доктор права, доктор філософії, доктор канонічного права, відмінник освіти України, адвокат – голова редколегії;

Рябошапко Л. І. – доктор юридичних наук, професор – заступник голови редколегії;

Мельник П. І. – доктор технічних наук, професор – заступник голови редколегії;

Щурик М. В. – доктор економічних наук, професор ун-ту – заступник голови редколегії;

Васильєв О. В. – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, почесний член Академії економічних наук і підприємницької діяльності РФ – заступник голови редколегії;

Івашків Т. С. – кандидат економічних наук, доцент університету – заступник голови редколегії;

Скоморовський В. Б. – кандидат історичних наук, доцент університету – заступник голови редколегії;

Книш В. В. – кандидат юридичних наук, доцент університету – заступник голови редколегії;

Марич Х. М. – кандидат юридичних наук, доцент університету – заступник голови редколегії;

Луцький Р. П. – кандидат юридичних наук, доцент університету – відповідальний секретар.

Члени редколегії:

Бервено С. М., д.ю.н., проф. ун-ту;

Васильєва В. А., д.ю.н., проф.;

Гришук В. К., д.ю.н., проф.;

Колб О. Г., д.ю.н., проф.;

Костицький М. В., д.ю.н., проф.,

акад. НАПрН, член-кор. АПНУ,

заслужений юрист України;

Костицький В. В., д.ю.н., проф.,

Заслужений юрист України,

член-кор. НАПрН України;

Мудрий С. Г., д.ю.н., проф.;

Нор В. Т., д.ю.н., проф., акад. АПрН;

Фріс П. Л., д.ю.н., проф.;

Фурса С. Я., д.ю.н., проф.;

Шутак І. Д., д.ю.н., проф.;

Кралюк П. М., д.ф.н., проф.;

Алексеев І. В., д.е.н., проф.;

Березівський П. С., д.е.н., проф.;

Брич В. Я., д.е.н., проф., акад. АЕН;

Гуцуляк Г. С., д.е.н., проф.;

Данилюк М. О., д.е.н., проф.;

Петренко М. І., д.е.н., проф.;

Швець В. Г., д.е.н., проф.;

Габрель М. М., д.т.н., проф. архітектури;

Лівінський О. М., д.т.н., проф.;

Мельник П. І., д.т.н., проф.;

Онїпко О. Ф., д.т.н., акад. УАН;

Клименко А. О., д.мед.н., проф.;

Бошицький Ю. Л., к.ю.н., проф.;

Вітовська І. В., к.ю.н., доц.;

Глазунова С. М., к.ю.н., доц. ун-ту;

Горун О. В., к.ю.н., доц.;

Грицкевич С. Г., к.ю.н., доц.;

Жукевич І. В., к.ю.н., доц. ун-ту;

Зварич Р. В., к.ю.н., доц.;

Іванчук М. В., к.ю.н., доц., проф. ун-ту;

Ливинець В. П., к.ю.н., проф. ун-ту,

заслужений юрист України;

Лотоцький М. В., к.ю.н., доц. ун-ту;

Луцький А. І., к.ю.н., доц. ун-ту;

Луцький М. І., к.ю.н., доц. ун-ту;

Мацькевич М. М., к.ю.н., доц., проф. ун-ту,

заслужений юрист України;

Мельник П. В., к.ю.н., доц., проф. ун-ту;

Орач Є. М., к.ю.н., доц.;

Острогляд О. В., к.ю.н., доц., проф. ун-ту;

Розвадовський В. І., к.ю.н., доц.;

Саїв С. С., к.ю.н., доц.;

Соловій Я. І., к.ю.н., доц., проф. ун-ту;

Стеблинська О. С., к.ю.н.;

Стецюк П. Б., к.ю.н.;

Турчак І. О., к.ю.н., доц. ун-ту;

Усенко І. Б., к.ю.н., проф.;

заслужений юрист України;

Федик Є. І., к.ю.н., проф. ун-ту;

Федик С. І., к.ю.н., доц.;

Федорак Л. М., к.ю.н., доц. ун-ту;

Шевчук І. І., к.ю.н., доц. ун-ту;

Янош К. Ф., к.ю.н., проф. ун-ту,

заслужений юрист України;

Серняк О. І., к. з держ. упр., доц. ун-ту;

Андрейчук У. В., к.е.н., доц.;

Данюк В. М., к.е.н., проф.;

Мазур І. М., к.е.н., доц. ун-ту;

Надворняк Я. М., к.е.н., доц. ун-ту;

Перович Д. М., к.е.н., проф. ун-ту;

Потеряйло І. Ю., к.е.н., доц. ун-ту;

Рижий І. Б., к.е.н., проф. ун-ту;

Масляк І. М., к.т.н., доц. ун-ту;

Ходан М. М., народний архітектор України;

Остафійчук П. Г., к.ф.-м.н., доц.;

Цідило І. В., к.ф.-м.н., проф.;

Гуменюк Т. І. к.і.н., доц. ун-ту,

Ілин Л. М., к.і.н., доц. ун-ту;

Ковалик В. В., к.і.н., доц. ун-ту;

Шпільчак В. А., к.пед.н., доц.;

Лукач У. Р., к.політ.н., доц. ун-ту;

Іщук О. Ю., к.психол.наук, доц. ун-ту;

Матейко Н. М., к.психол.н., доц.

Пітулей В. В., к.філос.н., доц. ун-ту;

Яцук Н. Є., к.філос.н., доц. ун-ту.

Глазунова С. М. Проблеми визначення правового статусу населених пунктів.....	99
Возний В. І. Теоретичні проблеми кримінальної відповідальності за «умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу» (ст. 347 КК України).....	105
Смушак О. М. Приховування злочину: проблеми і перспективи законодавчого регулювання.....	111
Василевич В. В. Теоретичні проблеми кримінологічного прогнозування.....	118
Мельник П. В. Злочини проти довкілля республіки Польща: кримінально-правовий і кримінологічний аспект.....	124
Острогляд О. В., Береський Я. О. Окремі теоретичні аспекти розуміння тактики захисту в кримінальному процесі України.....	129
Гончар Т. О. Деякі проблеми законодавчого визначення окремих видів покарань щодо неповнолітніх.....	136
Федорак Л. М. Конкуренція пом'якшуючих та обтяжуючих покарання обставин при його призначенні.....	142
Созанський Т. І. Кваліфікація двох або більше злочинів, передбачених різними частинами однієї статті КК України.....	146
Марисюк К. Б. До питання про реформування системи майнових покарань на українських землях у перші роки проголошення радянської влади (1917-1922 рр.).....	151
Гуцуляк М. Я., Ременяк С. Ю. Кримінально-правові аспекти відповідальності за розбещення неповнолітніх.....	158
Турчак І. О. Підстави припинення цивільно-правового договору.....	166
Вітовська І. В. Особливості міжнародної еколого-правової відповідальності суб'єктів міжнародного права за правопорушення у галузі охорони навколишнього природного середовища.....	173
Грицан О. А. Зміст охорони та раціонального використання надр.....	178
Данчул О. С. Державна служба охорони при МВС України як суб'єкт профілактики адміністративних правопорушень.....	184
Стеблинська О. С. Забезпечення міжнародних стандартів прав людини і громадянина в контексті удосконалення діяльності органів внутрішніх справ України.....	190
Черепій П. М. Теоретичні засади здійснення кримінального правосуддя.....	196

УДК 349:502.7

Грицан Ольга Анатоліївна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного,
міжнародного та адміністративного права
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

ЗМІСТ ОХОРОНИ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ НАДР

У статті проаналізовано зміст та співвідношення охорони та раціонального використання надр. З цією метою досліджено наукові розробки представників радянської та сучасної української доктрини надрового права.

Ключові слова: надра, охорона надр, раціональне використання надр.

Постановка проблеми. Важливою складовою національної безпеки будь-якої держави із ресурсозалежною економікою є максимальна забезпеченість власними мінерально-сировинними ресурсами. Згідно з інформацією Державної служби геології та надр України, на сьогодні в надрах України виявлено майже 20 тисяч родовищ і проявів 117-и видів корисних копалин, з яких 8172 родовища по 94-х видах мінеральної сировини мають промислове значення. Наявність в Україні покладів різноманітних корисних копалин, а також високий рекреаційно-оздоровчий потенціал надр на перше місце виводить питання правового забезпечення їх раціонального використання та охорони. Чинний Кодекс України про надра, прийнятий у 1994 р. (далі – КУпН) [5], в основному перейняв норми радянського законодавства у цій сфері, а тому потребує оновлення та приведення у відповідність до вимог сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам змісту і співвідношення охорони надр та їх раціонального використання присвятили чимало уваги представники радянської доктрини гірничого права – Г. С. Башмаков, Є. М. Колотинська, Н. Б. Мухітдінов, В. Г. Плахута, Н. А. Сиродоев. Сучасні наукові дослідження цієї проблематики належать Р. С. Кіріну, І. М. Козьякову, О. М. Олійнику, О. П. Шем'якову. Проте, виходячи із необхідності однозначного трактування ключової юридичної термінології у процесі вдосконалення законодавства, сутність охорони та раціонального використання надр потребує додаткового наукового дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження змісту понять «охорона надр» і «раціональне використання надр», а також їх співвідношення, формування нового підходу до розуміння цих понять, формулювання окремих пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства про надра.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміст термінів «охорона надр» та «раціональне використання надр», як і загальних «раціональне використання природних ресурсів» та «охорона природи», за останні п'ятдесят років зазнав суттєвих змін у трактуванні.

Для досліджень середини минулого століття було характерним розуміння охорони надр як охорони та раціонального використання родовищ корисних копалин. Як

значається в літературі, тривале ототожнення надр і корисних копалин було пов'язане з тим, що використання інших, крім копалин, корисних властивостей надр, було рідкісним і мало значно менше, ніж видобуток, народногосподарське значення [4, с. 5].

Таке ототожнення накладало відповідний відбиток на розуміння охорони та раціонального використання надр. Зокрема, Г. С. Башмаков зазначав, що охорона надр – це, перш за все, бережливе ставлення до запасів корисних копалин, найбільш повне виявлення і видобуток запасів кожного родовища, попередження випадків псування корисних копалин. Дослідник зауважував, що комплексне використання надр сприяє бережливому ставленню до запасів корисних копалин, найбільш доцільному залученню окремих ділянок надр до господарського використання [2, с. 101-102]. Схожої думки дотримувалась Є. М. Колотинська, вказуючи, що правова охорона надр – це дотримання встановлених законодавством правил проведення пошукових та розвідувальних робіт по виявленню покладів корисних копалин і визначенню кількості та якості корисних копалин, які знаходяться в родовищі [6, с. 56].

Таким чином, в 50-70-х рр. охорона надр найчастіше означала охорону наявних у них корисних копалин і передбачала обов'язкову експлуатацію родовищ, їх залучення до господарської діяльності держави.

Так, Н. Б. Мухітдінов вважав, що поняття «охорона надр» і «користування надрами» настільки тісно зв'язані одне з одним, що існування одного неможливе без іншого: «Охороняти, якщо розуміти діалектично, – означає раціонально, комплексно і науково обґрунтовано використовувати» [9, с. 137]. Науковець пропонував вузьке і широке розуміння раціонального використання надр. У першому випадку, на його думку, використовувати надра раціонально означало не допускати втрат при добуванні корисних копалин. У другому – раціональне використання надр передбачало таку організацію користування ними, при якій би враховувалася взаємодія різних видів природних багатств одне з одним і розробка родовищ не призводила би до погіршення стану землі, вод і лісів [9, с. 221]. Важливо зауважити, що такий підхід вдало відображав дуалістичний зміст охорони надр: природоресурсний, що означав охорону надр як джерела мінеральної сировини, та екологічний, що передбачав охорону довкілля у процесі надрокористування і одночасно охорону надр як невід'ємного елемента цього довкілля.

Поряд з цим, у наукових джерелах кінця 60-х рр. зустрічаємо інші думки щодо змісту охорони та раціонального використання надр. Зокрема, Н. А. Сиродоев, аналізуючи чинне на той час законодавство, робив висновок про необхідність відрізнити правила охорони надр, що відносяться до забезпечення їх збереження в недоторканому вигляді, і правила, які покликані забезпечити раціональне використання і збереження надр при розробці родовищ корисних копалин [13, с. 160]. Г. С. Башмаков, в свою чергу, пропонував розрізнити два види охорони надр. Перший – так звану консервативну охорону. Другий – охорону надр як об'єктів теперішнього або майбутнього використання. Метою такої охорони надр, як зазначав дослідник, було забезпечення їх раціонального використання [1, с. 17].

На сьогодні характерним для визначення охорони надр є комплексний підхід, відповідно до якого охоронні заходи стосуються не лише безпосереднього надрокористування, але й інших видів діяльності, пов'язаних з ним. Як вказує Н. В. Маєвська, охорона надр – це комплекс правових, організаційних, економічних та екологічних засобів забезпечення попередження порушень надрокористувачами встановленого чинного законодавства, норм, вимог та правил використання, зберігання та поновлення сформованих геосистем від впливу екологічних аспектів антропогенної

діяльності [7, с. 280]. Отримуючи правову регламентацію, охорона надр стає окремим інститутом надрового права. Так, на думку О. М. Шем'якова, правова охорона надр є сукупністю юридичних норм, які встановлюють різнобічні вимоги та засоби охорони надр, спрямовані на зберігання та підтримання екологічного стану надр як складової частини природного середовища [14, с. 114].

Водночас, питання співвідношення понять «раціональне використання» та «охорона» надр в сучасній науковій доктрині залишаються малодослідженими.

Так, на думку російського науковця А. І. Перчика, під терміном «раціональне використання і охорона надр» слід розуміти єдине, передбачене законодавством про надра поняття, яке визначає систему технічних, економічних і організаційно-правових заходів, що забезпечують ефективне, повне, комплексне використання надр [10, с. 393]. До такого визначення автор приходять у результаті висновку про недоцільність штучного поділу вимог щодо охорони надр та вимог до розробки родовищ корисних копалин.

На відміну від вказаного підходу, у Модельному кодексі про надра та надрокористування для держав-учасниць СНД [8] ці поняття розрізняються. Зокрема, під раціональним використанням надр розуміють «здійснення такого комплексу технічних, технологічних, правових, організаційних, фінансово-кредитних, податкових та інших заходів, які в процесі вивчення, освоєння та використання ресурсів надр при дотриманні встановлених лімітів, норм, стандартів і правил надрокористування дають державі і суспільству найбільший соціально-економічний ефект від використання природних ресурсів певної ділянки надр» (ст. 123). Охорона надр, відповідно до ст. 127 цього акта, визначається як «сукупність заходів, методів і засобів, які запобігають нераціональному використанню надр та їх псуванню, забезпечують дотримання прийнятого порядку ведення робіт із вивчення, освоєння та використання ресурсів надр і створюють сприятливі умови для забезпечення мінімізації втрат і пошкоджень природних ресурсів на ділянці надр, що використовується».

Частково погоджуючись із такими законодавчими визначеннями, доцільно констатувати, що охорона надр та їх раціональне використання тісно взаємопов'язані. Однак, на нашу думку, поняття охорони надр є ширшим за змістом. Видається, що раціональне використання надр – це їх охорона в процесі правомірного користування. За таких обставин, обов'язок щодо раціонального використання надр покладається безпосередньо на їх користувачів. Разом з-тим, охороняти надра необхідно навіть у випадку відсутності користування ними. Зокрема, до заходів такої охорони надр можна віднести: додержання встановленого законодавством порядку надання надр у користування і недопущення самовільного користування ними; запобігання необґрунтованій та самовільній забудові площ залягання корисних копалин і додержання встановленого законодавством порядку їх використання для інших цілей тощо. Найчастіше при цьому йде мова про охорону ділянок надр як об'єктів перспективного використання.

Окремим заходом охорони, що здійснюється поза процесом використання надр, є встановлення прямої заборони на користування ними в межах конкретної території. При цьому охорона надр здійснюється з метою збереження всього природного комплексу, компонентом якого вони є, від негативного впливу надрокористування.

У свій час Г. С. Башмаков звертав увагу, що Гірничим положенням Союзу ССР 1927 р. передбачалася можливість існування місцевостей, закритих для пошуків корисних копалин. Дослідник вказував: «Ймовірно, до таких місцевостей тепер можна віднести прикордонну смугу, деякі землі курортів і заповідників» [3, с. 81].

Підтримуючи таку позицію, можемо констатувати, що на сьогодні охорона надр, яка здійснюється шляхом встановлення заборони на користування ними, передбачена законами «Про природно-заповідний фонд України» [12] та «Про курорти» [11].

Відповідно до ст. 16 Закону «Про природно-заповідний фонд України», забороняються геологорозвідувальні роботи, розробка корисних копалин, руйнування геологічних відшарувань на території природних заповідників, як і будь-яка господарська чи інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню заповідника. Перелічені види діяльності прямо заборонені також в межах санітарних зон біосферних заповідників (ст. 18), національних природних парків (ст. 21), регіональних ландшафтних парків (ст. 24), оскільки на такі території також поширюється режим природних заповідників. Варто зауважити, що мова йде виключно про охорону ділянок надр як елемента комплексного об'єкта природно-заповідного фонду (природного заповідника, біосферного заповідника тощо). Створення ж геологічних заповідників чи пам'яток природи вже визнається законодавцем видом користування надрами, тому не підпадає під категорію «охорона надр поза процесом користування ними».

Закон України «Про курорти» передбачає встановлення заборони на будь-які роботи, що можуть негативно впливати на лікувальні ресурси в межах округів санітарної та гірничо-санітарної охорони. Зокрема, відповідно до ст. 31 цього Закону, на території першої зони санітарної охорони курорту забороняється користування надрами, що не пов'язане з використанням природних лікувальних ресурсів, а також інші дії, які впливають або можуть вплинути на розвиток небезпечних геологічних процесів. У другій зоні санітарної охорони курортів забороняються будь-які гірничі роботи, не пов'язані з безпосереднім упорядкуванням території.

Водночас переважна більшість передбачених КУпН заходів охорони надр стосуються саме їх раціонального використання. До них слід віднести: забезпечення повного і комплексного геологічного вивчення надр; раціональне вилучення і використання запасів корисних копалин і наявних у них компонентів; недопущення шкідливого впливу робіт, пов'язаних з користуванням надрами, на збереження запасів корисних копалин, гірничих виробок і свердловин, що експлуатуються чи законсервовані, а також підземних споруд; запобігання забрудненню надр при підземному зберіганні нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захороненні шкідливих речовин і відходів виробництва, скиданні стічних вод та ін.

В основі раціонального користування надрами закладено принцип гармонійного поєднання економічних та екологічних інтересів суспільства. За умов залежності економіки більшості держав від мінерально-сировинних ресурсів, експлуатація надр є необхідною складовою розвитку економіки держави. Окрім сировинного, надра мають також величезний лікувальний та рекреаційний потенціал, можуть ефективно використовуватися як просторовий базис для розміщення унікальних лікувально-оздоровчих закладів. Водночас необхідно враховувати, що користування надрами – це діяльність, яка впливає не лише на надра, але й на всі пов'язані з ними природні об'єкти. Тому метою раціонального використання надр є зведення негативного впливу людини на довкілля в процесі надрокористування до мінімуму та одночасне максимальне та ефективне залучення ресурсів надр (мінерально-сировинних, рекреаційних, лікувальних) у соціально-виробничу сферу.

Вимоги щодо раціонального надрокористування різняться залежно від конкретного його різновиду. На сьогодні КУпН встановлено спеціальні норми щодо геологічного вивчення надр (ст. 38), розробки родовищ корисних копалин та переробки мінеральної

сировини (ст. 53), користування надрами для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Разом з тим, законодавець мало уваги приділяє питанням раціонального користування надрами з метою створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне та санітарно-оздоровче значення. Так, відповідно до ст. 59 КУпН, рідкісні геологічні відшарування, мінералогічні утворення, палеонтологічні об'єкти та інші ділянки надр, які становлять особливу наукову або культурну цінність, можуть бути оголошені об'єктами природно-заповідного фонду. У разі їх виявлення при користуванні надрами користувачі зобов'язані зупинити роботи на відповідній ділянці і повідомити про це державні органи. Тобто законодавством закріплено пріоритет збереження окремих ділянок надр над їх господарською експлуатацією.

Законом «Про природно-заповідний фонд України» виділяються такі різновиди заказників, як загальногеологічні, спалеологічні та карстово-спалеологічні. Також окремим різновидом пам'яток природи законом визначені геологічні пам'ятки природи. Поряд з цим, КУпН одним із підвидів користування надрами називає створення геологічних заповідників, про які у спеціальному законі не згадується.

Геологічні заказники та пам'ятки природи можуть використовуватися у природоохоронних, науково-дослідних, оздоровчих, рекреаційних, освітньо-виховних цілях для потреб моніторингу навколишнього природного середовища. Варто зазначити, що раціональне користування надрами в такому випадку полягає, насамперед, у дотриманні визначеного законодавством заповідного режиму та збереженні геологічного об'єкта у незмінному стані у процесі користування ним.

На нашу думку, доцільно передбачити, що закон «Про природно-заповідний фонд України» має спеціальне значення стосовно КУпН. У зв'язку з цим, до КУпН необхідно внести норму такого змісту: «Користування надрами на територіях природно-заповідного фонду здійснюється відповідно до вимог спеціального законодавства».

Таким чином, поняття «охорона надр», на наш погляд, включає в себе три складових елементи: 1) вимоги щодо охорони ділянок надр у процесі їх експлуатації, тобто у процесі використання надр для задоволення економічних, екологічних, рекреаційних та інших інтересів (раціональне використання надр); 2) вимоги щодо охорони ділянок надр, які можуть бути залучені до господарської експлуатації в майбутньому; 3) вимоги щодо охорони ділянок надр, не залучених до експлуатації, щодо яких законодавством встановлена пряма заборона їх використання.

Висновки. На основі викладеного, можна зауважити, що охорона надр – це комплекс заходів, спрямованих на запобігання негативного впливу природних факторів та антропогенної діяльності на їх стан як елемента навколишнього природного середовища, збереження окремих ділянок надр у недоторканому вигляді, а також раціональне використання їх ресурсів. При цьому раціональне використання надр слід розуміти як такий спосіб задоволення потреб в ресурсах надр, при якому забезпечується оптимальне задоволення соціально-економічних інтересів при мінімальному антропогенному навантаженні на надра.

Список використаних джерел

1. Башмаков Г. С. Законодательство о недрах / Г. С. Башмаков, А. М. Каверин, Н. И. Краснов. – М. : «Юрид. лит.», 1976. – 80 с.
2. Башмаков Г. С. Крупный шаг в развитии законодательства о недрах / Г. С. Башмаков // Правоведение. – 1975. – № 6. – С. 97-104.

3. Башмаков Г. С. Право пользования недрами в СССР / Г. С. Башмаков. – М. : Наука, 1974. – 156 с.
4. Башмаков Г. С. Правовое регулирование разведки и разработки общераспространенных полезных ископаемых / Г. С. Башмаков. – Москва, Изд-во «Наука», 1978. – 136 с.
5. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року // Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 36. – Ст. 340.
6. Колотинская Е. Н. Правовая охрана природы в СССР / Е. Н. Колотинская. – М. : Изд-во МГУ, 1962. – 196 с.
7. Маєвська Н. В. Державне управління екологізацією надрокористування у вугільній промисловості України / Н. В. Маєвська // Університетські наукові записки. – 2005. – № 1-2 (13-14). – С. 276-284.
8. Модельный кодекс о недрах и недропользовании для государств-участников СНГ: Постановление Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых государств от 7 декабря 2002 года № 20-8 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
9. Мухитдинов Н. Б. Правовые проблемы пользования недрами / Н. Б. Мухитдинов. – Алма-Ата. : Наука, 1972. – 334 с.
10. Перчик А. И. Горное право: учебник. – [изд-во 2-е, перераб. и доп.] / А. И. Перчик. – М. : Издательский дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. – 525 с.
11. Про курорти: Закон України від 5 жовтня 2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 50. – Ст. 435.
12. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16 червня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 502.
13. Сыродоев Н. А. Правовой режим недр / Н. А. Сыродоев. – М. : Изд-во Юрид. литература, 1969. – 168 с.
14. Шем'яков О. П. Правова охорона надр: поняття та проблеми / О. П. Шем'яков // Право України. – 2002. – № 2. – С. 111-114.

Грицан О. А. Содержание охраны и рационального использования недр

В статье проанализировано содержание и соотношение охраны и рационального использования недр. С этой целью исследовано научные разработки представителей советской и современной украинской доктрины недренного права.

Ключевые слова: *недра, охрана недр, рациональное использование недр.*

Grytsan O. A. The content of subsoil protection and rational subsoil using

The article analyses the content and correlation of subsoil protection and rational subsoil using. The points or view of representatives of the soviet and modern Ukrainian doctrine of subsoil law are examined.

Key words: *subsoil, subsoil protection, rational subsoil use.*

